HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' (א) [א]כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה כנדרי כשרים לא אמר כלום כנדבותם נדר בנזיר ובקרבן: **גמ'** ודלמא הכי קאמר כנדרי רשעים לא נדרנא אמר שמואל באומר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו הריני בנזירות עלי בקרבן הימנו בשבועה הריני (א) נזירות דלמא הריני בתענית קאמר אמר שמואל [ב]כשהיה נזיר עובר לפניו (עלי בקרבן) הימנו בשבועה דלמא הימנו דאכילנא קאמר אמר רבא [ג]דאמר הימנו שלא אוכל אי הכי מאי למימרא מהו דתימא הא לא מפיק שבועה מפומיה קמ"ל א] הדין: כנדרי כשרים לא אמר כלום כנדבותם נדר (ב) וכו': מאן תנא דשאני ליה בין נדר לנדבה לימא לא רבי מאיר ולא רבי יהודה [ג]דתניא [1]טוב אשר לא תדור וגו' טוב מזה ומזה [ד]שאינו נודר כל עיקר דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם אפילו תימא ר"מ

כי

רש"י

מתני' כנדרי רשעים. כגון שהיה ככר מונח לפניו ואמר כנדרי רשעים משמע דאותו ככר יהא עליו כנדרי רשעים וכיון דאמר הכי נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה ואם אכלו מחייב נזירות וקרבן ושבועה דחייב נמי קרבן שבועה דדרכן של רשעים הוא שנודרים בנזירות ובקרבן ונשבעין והאי כי אמר כנדרי רשעים הוי כמאן דאמר הריני נזיר אם אוכל הימנו והרי עלי כקרבן ושבועה שאיני אוכל: **אבל אמר כנדרי כשרים לא אמר כלום.** שאין דרכן של כשרים שנודרים כדמפרש וכל שכן דאין נשבעין ואהכי לא אמר כלום ולא מיתסר בהאי ככר: **אבל אמר כנדבותם.** של כשרים ואכלו חייב בנזיר ובקרבן אבל לא בשבועה דכשרים עבידי דמתנדבין בנזירות ובקרבן בדרך נדבה אבל בשבועה אין נשבעין כלל משום הכי אינו חייב משום שבועה: **גמ' ודלמא הכי קאמר כנדרי רשעים לא נדרנא.** כיון דאיהו לא מפרש מידי דלא אמר הרי הוא עלי כנדרי רשעים אלא בסתם קאמר דלמא ה"ק כנדרי רשעים לא נדרנא ולא כלום הוא: **אמר** (ג) **רבא באומר.** כגון שהיה ככר לפניו ואמר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו ומשתמע דה"ק הריני בנזירות דמאן דנזר ה"ק הריני נזיר והא דאמר עלי משמע דאמר הרי עלי קרבן והימנו משמע דאמר שבועה שלא אוכל הימנו דהואיל דאמר בתחלה כנדרי רשעים משתמע ודאי דהכי בעי למימר דדרכן של רשעים הוא דאגב ריתחייהו נודרין בנזיר ובקרבן ובשבועה: **ודלמא.** הא דאמר הריני בתענית משמע ולא בנזירות: **ודלמא.** הא דאמר הימנו לא משמע שלא אוכל הימנו אלא שבועה שאוכל ממנו וכי אכיל מיניה לא מחייב משום שבועה: **אי הכי.** כיון דאמר בפירוש שלא אוכל מאי למימרא ודאי לא מיבעיא למיתנא דחייב משום שבועה כי אכיל מיניה: **הא לא מפיק שבועה.** דלא אמר בפירוש שבועה שלא אוכל אפ"ה אמרינן ודאי שבועה קאמר: **דשני ליה בין נדר לנדבה.** דקתני כנדרי כשרים לא אמר כלום וכי אמר כנדבתם של כשרין הוי נדר ומשמע דנדר אסור אבל נדבה מותרת: **דתניא טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה.** דהכי דריש ר' מאיר לקרא את אשר תדור שלם טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם (טוב אשר לא תדור ומשתדור ולא תשלם) וטוב שאינו נודר כל עיקר מזה שנודר ואינו משלם ואפי' מזה שנודר ומשלם: **ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם.** דמשמע ליה לר' יהודה דהאי טוב קאי אקרא דלקמיה הכי דריש ליה את אשר תדור שלם טוב אותו שנודר ומשלם טוב מאשר לא תדור ומשתדור ולא תשלם והיינו דלא כר' יהודה ודלא כר' מאיר דאמר טוב שאינו נודר כל עיקר דסבר בין בנדר בין בנדבה אסור ליה לאיניש למידר ואילו ר"י דאמר שנודר ומשלם טוב לא מפליג בין נדר לנדבה דאפילו בנדר שפיר דמי:

כי

ר"ן

מתני' כנדרי רשעים נדר בנזיר בקרבן ובשבועה. הך מתני' נמי פירושא לדידות היא. ומפרשינן בגמ' דה"ק דאם אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו הרי הוא נזיר וכן אם אמר כנדרי רשעים עלי חייב קרבן ומסתברא נמי דדוקא כשהיתה בהמה מונחת לפניו וכן נמי אם אמר כנדרי רשעים הימנו שלא אוכל והיה ככר מונח לפניו הרי הוא בשבועה שלא יאכלנו ומיחייב בכל הני כי אמר כנדרי רשעים שהרי הרשעים דרכן לידור בכל אלו. ומפני שאין ראוי לעשות כן קרי להו נדרי רשעים שהרי רשעים הם לאותו דבר כן נראה בעיני: **כנדרי כשרים.** אע"ג דאמר הריני עלי הימנו והיה נזיר או בהמה או ככר לפניו לא אמר כלום שהרי אין הכשרים נודרים שאין ראשין לעשות כן. וה"ה נמי אם אמר כנדבת רשעים עלי לא אמר כלום לפי שאין רשעים (טובים) [נודבים] שאם הם נודבים אינם רשעים לאותו דבר והכי איתא בתוספתא (ריש פ"א): **כנדבותם נדר בנזיר ובקרבן.** שהרי הכשרים מתנדבים הם בקרבן ובנזירות הלכך כי אמר הריני והיה נזיר עובר לפניו הרי הוא נזיר וכי אמר עלי ובהמה מונחת לפניו הוה ליה כאומר הרי הוא קרבן נדבה. אבל בשבועה לא מחייב אפילו היה ככר מונח לפניו ואמר הימנו שלא אוכל לפי שאין הכשרים נשבעין לעולם ואע"ג דאמרי' לעיל (דף ח.) דלזרוזי נפשייהו נשבעים לדבר מצוה ההיא שבועה לא מקרי נדבה שהרי כבר הם מחוייבים לקיים את המצוה. ואיכא למידק הרי נדבה אינה אלא באומר הרי זו ונדר בהרי עלי וחילוק זה ליתיה אלא בנדרים דקרבנות אבל בנזירות מאי נדר ומאי נדבה שייכי ביה הרי אינו אלא בענין אחד. נראה בעיני דנדר פירושו דבר שאינו בא לגמרי בנדבת הלב ונדבה פירושו מה שהאדם נודר יותר בנדבת נפשו ושמעשיו יותר רצויים ומש"ה אמרינן דנדר הוא הרי עלי לפי שאינו מתנדב לגמרי כיון שלא הפרישו עכשיו ונדבה הוא באומר הרי זו לפי שמתנדב נדרו יותר רצוי וכיון שזה הוא פירושם של נדר ונדבה אף בנזיר אע"פ שאין הנדר של נזירות אלא בענין אחד מי שהכוונה שלו רצויה יותר קרוי נזירותו נדבה ומי שאינה רצויה כל כך קרוי נדר והרשעים כשנודרים בנזיר אין כוונתם רצויה לגמרי אבל הכשרים מתוך שכוונתם שלמה ורצויה ואין בנזירותם שום נדנוד עבירה קרוי נזירותם נדבה והיינו דאמרינן בגמרא גבי נדבה דנזירות משכחת לה כשמעון הצדיק וכמו שנפרש בס"ד: **גמ' כשהיה נזיר עובר לפניו.** ואפילו הכי דוקא כי קאמר כנדרי רשעים הריני אבל כי אמר הריני לחודיה לא אמר כלום דלא דמי לאומר אהא דאמרינן בפ"ק דקידושין [ה:] דה"ל נזיר כשנזיר עובר לפניו משום דהאה לישנא מעליא ומהני אבל הריני °אי לאו דאמר כנדרי רשעים ב] עלי לא משמע דאמר מידי כך פירשו רבותי. ואינו נראה בעיני דהריני לא גרע מהאה אלא מתני' משום דאתא לאשמועינן דאי אמר כנדרי כשרים הריני אפילו בנזיר עובר לפניו לא מהני נקט רישא כנדרי רשעים אבל אין ה"נ דכל שאמר הריני בלחוד והיה נזיר עובר לפניו הרי זה נזיר: **ודלמא הימנו דאכילנא קאמר.** כלומר וכיון דאיכא למימר דלמא דאכילנא קאמר הוו להו ידים שאין מוכיחות וסבירא ליה לשמואל דלא הויין ידים: **דשני ליה בין נדר לנדבה.** דאמר דכשרים מתנדבין ואינן נודרין: **טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר.** מנודר ומשלם ומנודר ואינו משלם דלעיל מהאי קרא כתיב את אשר תדור שלם ובתר הכי כתיב טוב אשר לא תדור כלומר שהוא יותר טוב מנודר ומשלם דכתיב לעיל מיניה וקא יהיב טעמא למילתיה משתדור ולא תשלם כלומר שמא תשכח ולא תשלם ולפיכך טוב אשר לא תדור כלל. משמע לן השתא דלא שני בין נדר לנדבה דאי לא לאשמועינן קרא דטוב מכולן [נודב] ומשלם: **ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם.** ודריש להו לקראי הכי את אשר תדור שלם וזו היא מדה משובחת אבל טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם. ואי תימא פשיטא ה"ק לא תהא סבור שבשעת נדרך אתה מוסיף זכות ואח"כ אם שכחת או נאנסת לא הפסדת את שכרך שאינו כן שאין השכר בשעת הנדר אלא בשעת התשלומים. כך נראית שיטה זאת בעיני:

כי

תוספות

מתני' כנדרי רשעים. מפרש בגמ': **כנדרי כשרים לא אמר כלום.** פי' ה"ר אליעזר שאפי' הזכיר קונם בהדיא עם כנדרי כשרים אפ"ה לא אמר כלום כיון דכשרים לא נדרי וצריך עיון: **כנדבתם נדר בנזיר ובקרבן.** דכשרים מתנדבים שפיר בנזיר ובקרבן כדאמרינן בגמ' אבל שבועה לא משתבעי כשרים כלל משום מוציא ש"ש לבטלה: **כנדרי רשעים הריני עלי והימנו.** א' מלשונות הללו אם כנדרי רשעים עלי בקרבן דעלי שייך גבי קרבן כדאמרינן לעיל הרי הוא עלי אסור מפני שהוא יד לקרבן והלכך כי אמר כנדרי רשעים עלי נדר בקרבן ופירש הר"ר אליעזר לאסר עליו בקונם וקשה דמי ידעינן מה בא לאסור עליו ויש לומר דמיירי שהיה ככר לפניו ואמר כנדרי רשעים עלי א"כ אההוא ככר שלפניו קאמר אי נמי מיירי במסרבין בו לאכול וקשה דמאי איריא משום כנדרי רשעים אפי' בעלי גרידא הוי יד לקרבן כדאמר לעיל ואי משום דלא פירש בככר זו וכן לא פירש חבירו השתא נמי לא מפרש אלא אמרי' דכיון דככר לפניו או מסרבין בו לאכול הוי יד כדמפרש והלכך בלא נדרי רשעים נמי וע"ק מאי קאמר כנדבתם נדר בקרבן כיון שלענין קונם קאמר וכי דרך כשרים לאסור עצמם במותר להם לכך נראה לרשב"ם דנדר בקרבן דקאמר היינו בקרבן ממש אם הביא קרבן כל דהו לזבוח והשתא ניחא דעלי גרידא לא מחייב להביא קרבן דהא דעלי יד לקרבן היינו דוקא לענין קונמות ונדבות ניחא כדקאמר הכא בסמוך וא"ת דלמא עלי לצדקה לבדק הבית קאמר וי"ל דא"כ היה לו לפרש בהדיא ועוד מדקאמר כנדרי רשעים מסתמא אנדרי הפסוק לרשע וחוטא קאי דכתיב אשר לא תדור וקרא בקרבנות ממש איירי בתוספתא: **הימנו שבועה.** הכא ודאי מיירי בככר לפניו ואמר כנדרי רשעים הימנו דנדר בשבועה שלא יאכל הימנו: **הריני בנזירות.** כמו אמר מר ודלמא הריני בתענית קאמר ושפיר הוי כנדרי רשעים דכל היושב בתענית נקרא חוטא ומיהו קשה דהא אפ"ה נקרא קדוש וי"ל דהכא לשמואל קאמינא ובפ"ק דתענית (דף יא.) סבר שמואל כמ"ד נקרא חוטא ועוד תירץ הר"ר אליעזר דאפי' למאן דאמר נקרא קדוש ה"מ כשקובע זמנו דמפרש מחר או יום אחר אבל כיון שאומר הריני בתענית ואינו מפרש אימת וא"כ אינו מקבל תענית רק שירצה לקבוע יום הוי כנדרי רשעים לכך נראה דשמא יאחר נדר יותר מדאי או שמא לא יעשנו כלל:

פירוש הרא"ש

מתני' כנדרי רשעים. ידות קא מפרש שאם אמר כנדרי רשעי' נדר בנזיר בקרבן ובשבועה. ובגמ' מפרש היכי משמע כולהו ורשעים רגילין לידור בכל הני: **כנדרי כשרים לא אמר כלום.** אפי' כנדרי כשרים ככר זה קונם עלי לא אמר כלום דמה שתולה בכשרים בטל את הקונם דכשרין לא נדרי כלל: **כנדבתם.** של כשרים: **נדר בנזיר ובקרבן.** שהכשרים דרכן לנדוב דלא אתי לידי תקלת בל תאחר דנדבה היינו שאמר הרי זו אבל נדר דאמר הרי עלי אתי לידי תקלת בל תאחר אבל שבועה לא לענין שבועה לא שייך למימר נדבה הלכך כשרים אין נשבעין כלל אף על גב דאמרינן לעיל שנשבעין לקיים את המצוה ההיא לאו שבועה הוא אלא לזרוזי בעלמא: **גמ' ודלמא כנדרי רשעים לא נדרנא.** ס"ד דלא אמר אלא כנדרי רשעים גרידא: **כנדרי רשעים הריני עלי הימנו.** הריני (בנזירות) הוי יד לנזירות שפתח ולא השלים דבריו וחשבינן ליה כאילו אמר הריני נזיר: **עלי בקרבן.** אם היתה [בהמה] מונחת לפניו ואמר (עלי) כנדרי רשעים עלי חייב להביאה עולה: **הימנו בשבועה.** כגון שהיה ככר מותר מונח לפניו ואמר כנדרי רשעים (שלא אוכל) ממנו: **ודלמא ממנו דאכילנא קאמר.** ופשטא דמתניתין לענין אסור מתניא דומיא דנזיר וקרבן: **מהו דתימא הא לא מפיק שבועה מפיו.** קמ"ל כיון דאמר כנדרי רשעים הוי כאילו אפיק שבועה מפומיה: **טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם.** [פי' הקונטרס דאדלעיל מיניה קאי] וקשה לרבינו תם דאם כן הוה ליה לאיתויי האי קרא דאת אשר תדור שלם כיון דעיקר דרשת ר"מ מיניה נפיק ומפרש ר"ת דכולה מילתא קא דריש מהאי קרא דהוה ליה למכתב טוב אשר לא תדור משתדור ואנא ידענא דמשתדור ולא תשלם אלא להכי כתב ולא תשלם לגלויי משתדור דכדרך הנודרים קאמר שנודרין ומשלמין כמו שכיר ותושב בא זה ולמד על זה (קדושין דף ד.): **טוב מזה ומזה.** מי שנודר ומקיים קרא כפשטיה קא דריש הא נודר ומשלם טוב יותר ממה שלא תדור:

מסורת הש"ס

א) לקמן כב. פ:, ב) חולין ב. [תוס' שם פ"ב ע"ש היטב],

◆

תורה אור השלם

1. טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא תְשַׁלֵּם: קהלת ה ד

◆

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה כשהיה נזיר וכו' אי לאו דאמר כנדרי רשעים. כ"כ תוס' ריש נזיר ד"ה האומר הריני:

◆

מוסף רש"י

כנדבותם נדר בנזיר ובקרבן. וצריך להזיר עצמו מיין ולהביא קרבן, אבל משום שבועה לא מיחייב, שאין דרך כשירים לישבע, ואי משום שבועת זירוזין, כיון דאמר הימנו לא שייכא שבועת זירוזין (ראמ"ה בשמו). **טוב אשר לא תדור.** לעיל מניה כתיב את אשר תדור שלם, ואפילו הכי טוב אשר לא תדור שמא תדור ולא תשלם, הכי מפרש לה ר' מאיר (חולין ב.). **ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם.** דהכי משמע טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם, אבל משתדור ותשלם לא, שהוא טוב מכולם (שם).

עין משפט נר מצוה

מ א ב ג מיי' פרק א מהל' נדרים הל' [כה] כו [ופי"ד מהל' מעה"ק הל' יא] סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רו סעי' ד וסימן רלז סעיף ט:

מא ד טוש"ע י"ד סי' רג סעיף א וסעי' ד:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' הריני בנזירות דלמא: **(ב)** שם כנדבותם נדר בנזיר ובקרבן מאן תנא: **(ג)** רש"י ד"ה אמר שמואל באומר כגון:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' לא מפיק שבועה מפומיה קמ"ל הדין. תיבת הדין נמחק: **ב]** בהר"ן ד"ה כשהיה וכו' אי לאו דאמר כנדרי רשעים עלי לא משמע. נמחק תיבת עלי וצ"ב נ"ל הריני: